

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวโน้มการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนตามทัศนะของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1 ตามกรอบแนวคิดของกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยใช้การวิจัยชาติพันธุ์วรรณา (Ethnographic Research หรือ Ethnography) EFR ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดไว้ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1 ดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1
2. ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 1
3. ครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส

เขต 1

4. คณะกรรมการสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1

กลุ่มตัวอย่าง

ใช้การเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) โดยเริ่มจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อย ๆ หลังจากนั้นใช้กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวเป็นเครื่องชี้นำไปหากลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ อีกจนทำให้ขนาดของตัวอย่างใหญ่ขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเครื่องชี้นำไปหากลุ่มตัวอย่างอื่นๆ ต้องเป็นผู้ที่ให้ข้อมูลถูกต้อง เชื่อถือได้ และตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (ชิดชนก เจริญใจ, 2539: 223 – 224)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 1 ดังต่อไปนี้

1. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 1 จำนวน 1 คน
2. รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1 จำนวน 1 คน
3. ผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1 จำนวน 10 คน
4. ครูผู้สอนที่รับผิดชอบงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1 จำนวน 10 คน
5. คณะกรรมการสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1 จำนวน 10 คน รวมทั้งหมด 32 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใช้การเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) เนื่องจาก การเลือกตัวอย่างแบบนี้เริ่มจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อย ๆ หลังจากนั้นใช้กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวเป็นเครื่องชี้นำไปหากกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ อีกจนทำให้ขนาดของตัวอย่างใหญ่ขึ้น ผู้วิจัยจะให้ความสำคัญกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเครื่องชี้นำไปหากกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ต้องเป็นผู้ที่ให้ข้อมูลถูกต้อง เชื่อถือได้ และตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (ชิตชนก เริงเขาวัว, 2539 : 223 – 224)

1. คุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง
  - 1.1 เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจและมีประสบการณ์ในการดำเนินงานด้านการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นอย่างดี
  - 1.2 เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน
  - 1.3 เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการส่งเสริมการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน

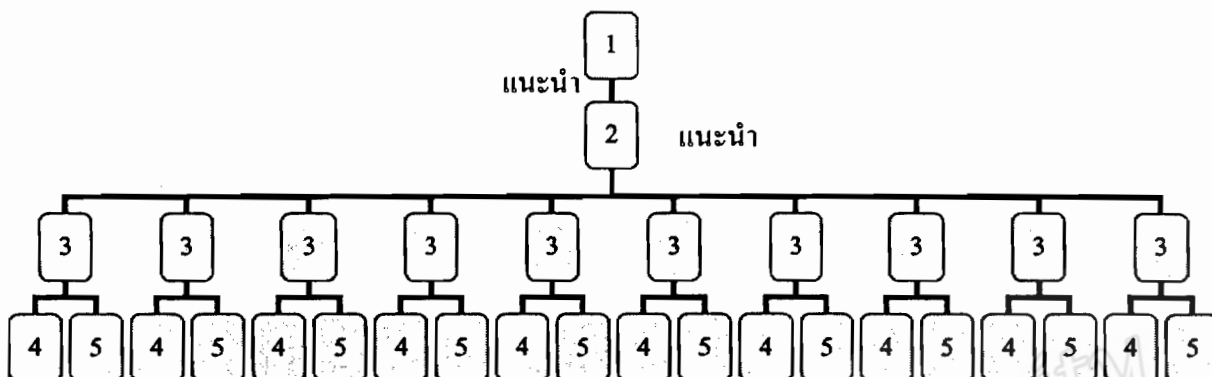
2. วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

2.1 เจาะจงกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ชี้นำไปหากกลุ่มตัวอย่างอื่นโดยการแนะนำ ได้แก่ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ดูแลรับผิดชอบสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1 คือผู้ที่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1 จะได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่จะเป็นผู้ชี้นำไปหากกลุ่มตัวอย่างอื่นโดยการแนะนำ

2.2 ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นราธิวาสเขต 1 แนะนำรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นราธิวาสเขต 1 และให้รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 1 แนะนำผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดของตน โดยต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้อำเภอละ 2 คน โดยจะต้องเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาที่จัดการศึกษาในช่วงชั้นที่ 1 และ 2 หรือระดับประถมศึกษา จำนวน 1 คน และผู้อำนวยการสถานศึกษาที่จัดการศึกษาในช่วงชั้นที่ 3 และ 4 หรือระดับมัธยมศึกษา จำนวน 1 คน เพื่อให้ครอบคลุมสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 10 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ขึ้น

2.3 ให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกตามข้อที่ 2 แนะนำรายชื่อครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดเดียวกันที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด สถานศึกษาละ 1 คน จะได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูผู้สอนในสถานศึกษา จำนวน 10 คน และแนะนำคณะกรรมการสถานศึกษาสังกัดเดียวกันที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดสถานศึกษาละ 1 คน จะได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 10 คน

ภาพประกอบที่ 2 การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling)

คำอธิบายประกอบ

- 1 หมายถึง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 1
- 2 หมายถึง รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต
- 3 หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษาที่รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 1 เป็นคนแนะนำอำเภอละ 2 คน
- 4 หมายถึง ครูผู้สอนที่รับผิดชอบงานวิชาการที่ได้รับการแนะนำจากผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสถานศึกษาเดียวกัน
- 5 หมายถึง คณะกรรมการสถานศึกษา ที่ได้รับการแนะนำจากผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสถานศึกษาเดียวกัน

จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) โดยผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูล พร้อมทั้งแนะนำ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาสเขต 1 เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลและเป็นผู้แนะนำผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอละ 2 คน โดยเป็นผู้บริหารสถานศึกษา

ที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษา 1 คน และผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาจำนวน 1 คน เพื่อให้ครอบคลุมสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรวมทั้งหมด 10 คน และให้ผู้บริหารสถานศึกษา ได้ทำการแนะนำ ครูผู้สอนที่รับผิดชอบงานวิชาการและคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งสังกัดสถานศึกษาเดียวกันซึ่งจะทำให้กลุ่มตัวอย่างมีขนาดใหญ่ขึ้นตามวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 32 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นแบบบันทึกการสัมภาษณ์ ประกอบด้วยประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนตามทัศนะของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นราธิวาส เขต 1 ทั้งหมดมี 5 หัวข้อดังนี้

1. การจัดเนื้อหาสาระของหลักสูตรสถานศึกษา
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
3. การจัดสื่อการเรียนรู้
4. การวัดผลประเมินผล
5. บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

ในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนจะเป็นการสัมภาษณ์ถึงแนวโน้มในอนาคตที่ประกอบด้วยภาพอนาคตในทางที่ดี ภาพอนาคตในทางที่ไม่ดี และภาพอนาคตที่น่าจะเป็นไปได้มากที่สุด

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือในการศึกษาวิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. จัดทำร่างแบบบันทึกการสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบ
2. นำแบบสอบถามที่อาจารย์ที่ปรึกษาเห็นชอบแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้สูตร โรวินลลี และแฮมเบิลตัน (Rovinelli and Hambleton, 1978 : 34 - 37 อ้างถึงในผ่องศรี วาณิชย์ศุภวงศ์, 2546:140) โดยกำหนดคะแนนไว้ดังนี้

- + 1 เมื่อเห็นว่าตรงกับข้อบ่งชี้เนื้อหาตามที่ระบุไว้
- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าตรงกับข้อบ่งชี้เนื้อหาตามที่ระบุไว้
- 1 เมื่อแน่ใจว่าไม่ตรงกับข้อบ่งชี้เนื้อหาตามที่ระบุไว้

ผลการวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ปรากฏว่ามีแบบสัมภาษณ์ 4 ข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องน้อยกว่า 0.6 มีแบบสัมภาษณ์จำนวน 11 ข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.8 ขึ้นไป

4. ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอนะของผู้เชี่ยวชาญ
5. นำแบบบันทึกการสัมภาษณ์ที่ผ่านการเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำไปทดลองสัมภาษณ์กับผู้ที่ไม่ได้กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ และคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนเวียงสุวรรณวิทยาคม อ.เวียง จ.นราธิวาส
6. นำแบบบันทึกการสัมภาษณ์ มาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งก่อนนำไปสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยชาติพันธุ์วรรณา (Ethnographic Research หรือ Ethnography) EFR ดำเนินการเก็บข้อมูลตามวิธีการของอีเอฟอาร์ ซึ่งได้กำหนดให้ใช้วิธีการสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนามโดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. จัดทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยจากภาควิชาการบริหาร การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ในการสัมภาษณ์

2. ติดต่อผู้ที่ได้กำหนดเป็นกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ซึ่งได้แก่ผู้อำนวยการเขตพื้นที่ การศึกษานราธิวาสเขต 1 ด้วยตนเอง เพื่อกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นแหล่ง กลุ่มให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1 และให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นราธิวาสเขต 1 แนะนำตัวอย่าง ซึ่งเป็นรองผู้อำนวยการเขตพื้นที่ศึกษานราธิวาสเขต 1 ติดต่อด้วยตัวเอง เพื่อกำหนดวัน เวลา และ สถานที่ในการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นแหล่งกลุ่มให้ข้อมูลกลุ่มที่ 2 และให้รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา นราธิวาสเขต 1 แนะนำผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษานราธิวาส เขต 1 อีก จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นแหล่งกลุ่มให้ข้อมูลกลุ่มที่ 3 เพื่อผู้วิจัยจะได้ทำการรวบรวมข้อมูลจาก แหล่งข้อมูลกลุ่มที่ 3 และทำเช่นนี้ไปเรื่อยๆ จนได้ตัวอย่างครบตามจำนวนที่ต้องการตามการเลือก ตัวอย่างแบบลูกโซ่เพื่อจัดทำปฏิทินการออกสัมภาษณ์

3. ทำการนัดหมายวัน เวลาและสถานที่ที่แน่นอนกับผู้ให้สัมภาษณ์อีกครั้งเพื่อทบทวน วัน เวลาและสถานที่ ที่ใช้ในการสัมภาษณ์

4. ทำการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยให้เค้าโครงเริ่มต้นเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนรู้ของ นักเรียนที่มีลักษณะเป็นกลางกับผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อใช้เป็นจุดเริ่มต้นและเป็นการกระตุ้นในการสร้าง ภาพในอนาคต โดยผู้วิจัยทำหน้าที่จดบันทึกคำให้สัมภาษณ์เพื่อความชัดเจนและเพื่อให้คำสัมภาษณ์ เป็นไปในลักษณะกว้างๆ ที่วางไว้ โดยผู้วิจัยไม่ชี้นำคำตอบในขณะที่ทำการสัมภาษณ์ลักษณะสำคัญ ของการสัมภาษณ์ คือ เป็นการสัมภาษณ์ในลักษณะปลายเปิด ไม่มีการกำหนดคำตอบไว้ล่วงหน้าในการ สัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะขอให้ผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคนสร้างภาพในอนาคต 3 แบบ คือ ภาพอนาคตในทางที่ดี ภาพอนาคตในทางที่ไม่ดี และภาพอนาคตที่น่าจะเป็นไปได้มากที่สุด ตามหัวข้อที่ผู้วิจัยได้กำหนด

5. หลังจากเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคนผู้วิจัยถอดเทป บันทึกเสียงการสัมภาษณ์และเรียบเรียงเขียนเป็นรายงานการสัมภาษณ์ฉบับร่างประกอบด้วยภาพ อนาคตในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐบาลสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่ศึกษานราธิวาส เขต 1 ทั้ง 3 ภาพ ได้แก่ภาพอนาคตในทางที่ดี ภาพอนาคตในทางที่ไม่ดี และ ภาพอนาคตที่น่าจะเป็นไปได้มากที่สุดและนำกลับไปให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตรวจสอบความถูกต้องและ แก้ไขอีกครั้งภายใน 1 สัปดาห์ หลังจากเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยไปรับกลับคืนด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล จากการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์ ดังนี้

1. ถอดเทปการสัมภาษณ์เพื่อจัดทำร่างรายงานการสัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคนที่ได้ผ่านการตรวจสอบและแก้ไข มาแจกแจงเพื่อหาความถี่ของแนวความคิดที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน หรือเป็นความเห็นร่วมกันของผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ หรือทั้งหมดในแต่ละหัวข้อของการสัมภาษณ์ เพื่อแยกแยะความคล้ายคลึงของแนวความคิดที่ปรากฏในเนื้อหาของรายงานการสัมภาษณ์โดยไม่มีการแต่งเติม

2. นำประเด็นแนวคิดที่ได้ จัดทำเป็นตารางสรุปประเด็นการสัมภาษณ์ เพื่อหาความถี่แต่ละประเด็นจากผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน

3. นำแนวความคิดที่เป็นลักษณะคล้ายคลึงกัน หรือที่เป็นความเห็นร่วมกันซึ่งมีความถี่มากที่สุด 3 อันดับมาสรุปเป็นภาพอนาคตทั้ง 3 ภาพ คือ สรุปภาพอนาคตในทางที่ดี สรุปภาพอนาคตในทางที่ไม่ดี สรุปภาพอนาคตในทางที่น่าจะเป็นไปได้มากที่สุด ซึ่งถือเป็นดัชนีทามติระหว่างกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์

4. นำสรุปภาพอนาคตในทางที่น่าจะเป็นไปได้มากที่สุดที่เป็นดัชนีทามติระหว่างกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์มาเขียนเป็นภาพอนาคต แนวโน้มการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนในสถานศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐบาลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นราธิวาสเขต 1 ซึ่งเป็นผลการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์หาดัชนีทามติระหว่างกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ ใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. ค่าความถี่ (Frequency)
2. ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สูตร

$$\text{ค่าร้อยละของรายการใด} = \frac{\text{จำนวนของรายการนั้น} \times 100}{\text{ความถี่ทั้งหมด}}$$